

BABEL.

Mei
2019
Jaargang 27
Nummer 8

WAT SCHUIJT
ER ACHTER
HET ONLINE
ACTIVISME VAN
@ZEIKSCHRIFT?

HOE GA JE OM MET
**PRETENTIEUZE
VRIENDEN?**

WAT JE MOET ZIEN TIJDENS
HET **HOLLAND FESTIVAL**

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

Lekker zeiken

Een betere wereld begint bij jezelf. Het is een claim die iedereen wel eens heeft gehoord, maar waarvan niemand meer weet wanneer precies voor het eerst. En in welke context dat dan was. Maar dat maakt niet uit; de lijfspreuk is van toepassing op ongeveer alle denkbare situaties. Ben je ongelukkig? Kijk wat je zelf kunt doen om je waardering voor het leven weer op peil te krijgen, zoals sporten of mediteren. Wil je niet dat de beschaving ten onder gaat aan de opwarming van de aarde? Begin met recyclen en pak vaker de fiets. Klaar met onzinnig gewauwel over 'summerbodies' en verkapt racisme in de Nederlandse media? Ga erover zeiken op Instagram.

Ongeveer dat is wat Madeleijn van den Nieuwenhuizen moet hebben gedacht bij het opzetten van haar, inmiddels succesvolle, activistische Instagramaccount @Zeikschrift. Zo'n beetje alle Nederlandse kranten, glossy's en opiniebladen zijn daar inmiddels fijntjes gewezen op ongelukkig taalgebruik en hun blinde vlekken wat betreft diversiteit. Dat klinkt misschien alsof het niet veel zal uithalen – op sociale media wordt immers toch al flink wat af gezeurd. Wie hoort een onderbouwde aanklacht daar nu nog bovenuit? Maar ze moet toch ergens beginnen, die betere wereld. En @Zeikschrift haalt wel degelijk wat uit.

Je kunt natuurlijk ook een vertrekpunt dichterbij huis zoeken, zoals een van onze redacteurs deed. Kijk eens met meer compassie naar je medemens, als die je weer eens op de zenuwen werkt. Staat een van je vrienden zich bijvoorbeeld verschrikkelijk uit te sloven in de kroeg door een literair meesterwerk te bejubelen, waarvan jij weet dat het al anderhalf jaar ongelezen op zijn nachtkastje ligt, vraag je dan af wat er achter dat pretentieuze praatje schuilgaat. Wellicht wordt jouw irritatie dan omgezet in herkenning en vertedering. Zo is de wereld toch weer voor even een vervelende emotie armer.

Maar wees niet bang, nu is het klaar met deze positiviteit. Want hoewel Babel haar lezers zeker wil aanmoedigen deze lente te beginnen met wereldverbeterende activiteiten, moeten we wel een beetje realistisch blijven. We zijn per slot van rekening studenten van de wetenschap. Dus stel ook de nodige vragen bij dit breed in te zetten credo. Want als de betere wereld begint bij jezelf, waar eindigt zij dan? Waarschijnlijk bij de ander. Maar ook die zul je uiteindelijk nodig hebben. Dus laten we elkaar niet te veel afzeiken.

Liefs,
Laura & Sanne

ACHTERGROND

Moderne slavernij:
hoe ziet het eruit?

12

IN GESPREK

Kila van der Starre over
poëzie in het dagelijks leven

22

ESSAY

Herhaalt geschiedenis
zich echt?

24

02 HOOFDREDACTIONEEL • door Sanne Broekhuis en Laura Kelderman /// 04 HET INTERVIEW @Zeikschrift • door Maryse Boonstra /// 08 GELEZEN, GELUISTERD, GEZIEN Joost de Vries • door Vincent Kupers /// 11 BUITENLANDERVARING Kopenhagen • door Esther Eumann /// 12 ACHTERGROND Moderne slavernij • door Julianne van Pelt /// 15 COLUMN • door Jan Daalder /// 16 UITGELICHT

Holland Festival • door Laura Kelderman /// 18 ACHTERGROND Satire • door Eva Essers /// 21 TUSSENDOORTJE • door Danielle Kliwonder /// 22 IN GESPREK Kila van der Starre • door Sofia van Boven /// 24 ESSAY Circulaire geschiedenis • door Rosa Uijtewaal /// 28 BEELD • door Katja Schraag /// 27 WIST JE DAT? • door Arco Leusink /// 28 COLUMN • door Andrea Huntjens

Madeleine van den Nieuwenhuizen staat, naast haar academische carrière en positie als columniste bij de Vogue, sinds 2016 bekend als de oprichter van Instagramaccount @Zeikschrift. Dit account gebruikt ze om uitingen van ongelijkheid in de Nederlandse media bespreekbaar te maken.

Online activisme en politieke polarisatie

Van het uitlichten van *bodyshaming* tot het aankaarten van racisme: het gebeurt allemaal op het Instagramaccount @Zeikschrift van activiste en academica

Madeleine van den Nieuwenhuizen (27). In drie maanden tijd groeide haar account van 5000 tot bijna 18.000 volgers. *Babel* praat met haar over activisme en politiek.

Tekst /// Maryse Boonstra Beeld /// Anne Posthuma

‘**M**issen zijn huppelkutjes die hun tietjes willen laten zien’ en ‘Mannen moeten hun zaad kwijt’. Het zijn citaten uit de bladen die Madeleine van den Nieuwenhuizen, beter bekend onder haar Instagram-pseudoniem ‘Zeikschrift’, sinds 2016 van commentaar voorziet en op haar pagina plaatst. Het lijken vaak onschuldige artikelen, met een knipoog naar de lezer. ‘Waarom je boven de 28 de minirok beter achterwege kunt laten’, ‘hoe krijg jij een slanke *summer body*’, enzovoort. Dat leeftijdsregels voor kleding onzin zijn, en dat een voller lichaam ook een prima *summer body* kan zijn, gaat aan deze bladen voorbij.

(In)tolerant Nederland

Van één zo’n stuk vergaat de wereld niet, erkent Madeleine, maar als je alle stereotypes en maatschappelijke verwachtingen bij elkaar optelt, openbaart zich een kwalijke tendens. ‘In Nederland hebben we de neiging om onszelf vooral te feliciteren en te denken: wij zijn er al’, zegt Madeleine. ‘We zien onszelf graag als een tolerant volkje en een progressieve kartrekker. De realiteit valt vaak tegen. Leuk hoor, bladen die met de Pride regenboog-emoji’s de wereld insturen, maar als ze de rest van het jaar alleen maar enorm heteronormatieve artikelen publiceren, is daar toch iets mis.’

Dat we toch een stuk minder progressief zijn dan we vaak denken, uit zich in de media. ‘De media hebben veel interactie met de maatschappij. Het is een wisselwerking: mensen passen in hun dagelijks leven stereotypen toe die voorbijkomen in de media en omgekeerd’, stelt Madeleine. ‘We kijken eigenlijk nauwelijks op van het feit dat er in sommige Nederlandse tijdschriften bar weinig mensen van kleur zijn vertegenwoordigd, en als de zoveelste spelshow à la *Mars tegen Venus* op televisie verschijnt, zitten we allemaal braaf voor de buis.’ ►

Het latent aanwezige seksisme in de Nederlandse media is lang niet het enige wat Madeleijn tegen de borst stuit. Het gebrek aan gelijkheid in het algemeen is de drijfveer van haar activisme en zorgde voor de opzet van Zeikschrift. 'Je hoort vaak in diversiteitsdiscussies met betrekking tot bepaalde banen dat kwaliteit bovenaan staat en dat iedereen die goed genoeg is een hoge functie kan krijgen. Maar dat is niet waar. Er bevinden zich gewoon meer sociale en economische obstakels op het pad van

sommigen dan op het pad van anderen. Of dat nou is omdat van vrouwen verwacht wordt dat ze voor de kinderen zorgen of dat iemand met een migratieachtergrond niet wordt uitgenodigd voor een gesprek vanwege een niet-Nederlandse achternaam.'

Die ongelijkheid ziet Madeleijn vaak terugkeren in diverse uitingen en profileringen in de Nederlandse media. 'Ons tolerante zelfbeeld heeft ons in slaap gesust', vindt Madeleijn. 'Er heersen best veel

kwelijke denkbeelden rondom ras, religie, gender of seksuele geaardheid en alleen als je het patroon hierin aantoonst, kun je het idee overstijgen dat dit allemaal incidentjes zijn. Dat was eigenlijk het idee achter Zeikschrift: die zogenaamde incidenten bundelen en zorgen dat het niet langer te ontkennen valt dat het onderdeel is van een groter geheel.'

‘HET GESPREK
AANGAAN KOST
MOEITE. IEMAND
EEN RACIST OF
SEKSIST NOEMEN
IS ZO GEDAAN’

Gebrek aan gesprek

De rake kritiek die Madeleijn levert, combineert ze met een dosis humor en nuance. Haar online activisme heeft haar inmiddels een flinke achterban opgeleverd. Negatief commentaar krijgt ze zelden. Dat komt omdat ze openstaat voor de dialoog zegt ze zelf. 'Vaak merk je op sociale media dat als je niet onderbouwd iets af loop te zeiken, je een soortgelijke reactie terugkrijgt. Als jij zegt: dit is problematisch en wel om deze, goed onderbouwde, redenen, zul je veel minder 'kankerhoer' terugkrijgen.'

Madeleijn vindt het vooral belangrijk dat er een platform is voor kritiek op de media. 'De bladenindustrie heeft heel lang gefunctioneerd zonder zichtbaar protest, omdat er geen platform voor was. Je gaat niet op de Dam staan protesteren omdat *Esquire* beweert dat mannen emotionele holbewoners zijn, maar als je een brief stuurt, haalt het ook niks uit. Afwezigheid van kritiek betekent niet per se dat het onderhuids niet leeft, maar de mensen moeten wel ergens heen kunnen. Mijn account is daar een goed voorbeeld van geworden, dat merk je aan de reacties onder mijn posts.'

Het probleem met kritiek is dat men de dialoog steeds vaker achterwege laat, merkt

Madeleijn. En dat is in tijden van politieke polarisatie juist zo essentieel. Ik vraag naar haar kijk op de huidige politiek. 'In Nederland is het op het politieke vlak een tijd lang best rustig geweest en waren we het over veel dingen eens. Met de veranderingen in de economie, socioculturele onrust en de opkomst van een snelgroeiende groep mensen met radicalere meningen kwam daar verandering in. Dan kun je er niet meer vanuit gaan dat iedereen het wel met je eens is. Dan moet je standpunten weer gaan onderbouwen.'

'Als jij een mening hebt over het klimaatbeleid, de dividendbelasting, vrouwen in de politiek of wat dan ook: weet waarover je het hebt. Ken de feiten en verdiep je in de ander. Zorg maar dat je sterk staat in die discussie en kan onderbouwen waarom je het niet met iemand eens bent.' Eenzelfde ideaal streeft Madeleijn na met haar account. 'Zeikschrift gaat over de media, maar in essentie over de maatschappij. Ik probeer daarmee zeker aan te zetten tot actieve reflectie en argumentatie en om dingen waarbij veel mensen misschien al een onderbuikgevoel hadden in een bredere sociaalhistorische context te plaatsen.'

‘JE GAAT NIET
OP DE DAM STAAN
PROTESTEREN
OMDAT *ESQUIRE*
BEWEERT DAT
MANNEN EMO-
TIONELE HOLBE-
WONERS ZIJN’

Ode aan het poldermodel

Buiten haar inzet online is Madeleijn ook niet vies van een daadwerkelijke protestmars. Zo liep ze mee in de *Women's March* en de Klimaatmars in Amsterdam. Hoewel veel van het huidige protest zich naar het internet heeft begeven, vindt de jonge activiste niet

per se dat we passief zijn geworden – een veelgehoord commentaar in het huidige mediatijdperk. 'Online speech betekent niet automatisch passieve speech. Je hoeft niet met je protestbord naar buiten om activistisch te zijn. Wel zijn we vaak liever lui dan moe en nemen we minder de moeite om onszelf te verantwoorden. Het is gemakkelijk om achterover te leunen en te denken: Iedereen snapt toch dat seksisme verkeerd is, of: Het is toch algemeen bekend dat Zwarte Piet racisme is? Nee, dat is een luie houding, leg me maar uit waarom dat zo is. We vermijden het gesprek. Het gesprek aangaan kost immers veel meer energie. Iemand een racist of een seksist noemen is zo gedaan.'

Als je het Madeleijn vraagt, valt er nog flink wat te verbeteren in onze maatschappij. Toch snapt ze best dat kritiek sommige mensen rauw op hun dak kan vallen: 'Wat je bijvoorbeeld merkte ten tijde van de hele *MeToo*-discussie is dat veel mannen er heel defensief van werden. Het 'Wow, ik mag ook niks meer zeggen'-gevoel. Ik denk dat dat een soort transitiefase is waar we doorheen moeten. Het kan zijn dat je je bepaalde dingen nooit gerealiseerd hebt en er nu pas op attent wordt gemaakt. Het is best logisch dat daar een tegengeluid op komt, en dat dat misschien ook weer een tegengeluid

veroorzaakt. Toch moet je uiteindelijk door met elkaar'

Madeleijn vreest dat de politieke polarisatie alleen maar toeneemt als we niet langer de moeite doen om een gezamenlijke oplossing te vinden. 'Waar we onszelf vooral voor moeten behoeden, is dat we vervreemd raken van elkaar. Je zag het bijvoorbeeld bij Trump-stemmers in Amerika. Deze mensen zijn na de verkiezingen als een groep volslagen idioten weggezet en daardoor alleen maar moeilijker terug te halen voor de Democratische Partij. Als je geen moeite meer doet om je te verdiepen in de ander speel je polarisatie in de hand. Ik ben godsblij dat Nederland een parlementaire democratie is en geen tweepartijstelsel heeft. Ode aan het poldermodel en het benodigde gesprek.'

Over de toekomst van Zeikschrift is Madeleijn nog niet helemaal uit. Met haar aankomende PhD in New York zal ze het druk genoeg hebben. Toch vindt ze het belangrijk om een connectie te behouden met de Nederlandse maatschappij en ziet ze haar doel nog niet als bereikt: 'Ik ga dit natuurlijk niet tot in de eeuwigheid doen, op een gegeven moment is je punt wel gemaakt, maar voorlopig valt er nog genoeg aan de kaak te stellen.' ▲

Hij is zeer welbespraakt: hij leest Kafka

De boekenmarkt in de Oudemanhuispoort is door het hoge percentage literaire boeken de uitgelezen plek om jezelf voor te doen als een belezen persoon. De vraag is: waarom zou je dat doen? Met behulp van het boek *Echte pretentie* van **Joost de Vries** (1983) zal ik deze situatie en de term ‘pretentie’ nader onder de loep nemen.

Tekst /// Vincent Kupers Beeld /// Imke Chatrou

In 2006 schreef Joost de Vries in *De Groene Amsterdammer* een essay getiteld ‘Wie denkt u wel niet dat u bent?’. Na het schrijven van dit stuk bleef de kunstredacteur het herschrijven en aanvullen, met het boek *Echte pretentie* als eindproduct. Hoewel zijn boek voornamelijk lovende kritieken ontving, verscheen er op 4 april een negatief stuk in de *NRC*.

In het artikel ‘Niets nieuws over pretentie’ beticht Nynke van Verschuer de schrijver van nalatigheid in de bronvermelding. Verschuer merkt op dat De Vries in zijn essay voor De Groene regelmatig refereert naar kunsthistoricus Dan Fox, maar in *Echte pretentie* de bronvermelding achterwege laat. Desalniettemin bestaat het boek vooral uit originele stukken, die helder en vindingrijk zijn verwoord. Ook al is er wellicht sprake van nalatigheid, dit doet geen afbreuk aan de inhoudelijke boodschap.

Wat is pretentie?

De Vries stelt dat iemand die pretentius is zich slimmer, verfijnder of exclusiever voordoet dan hij of zij werkelijk is. Een pretentius iemand doet dit niet voor

anderen, maar puur en alleen voor zichzelf. Kortom, pretentie is in strijd met onze eigen authenticiteit. De Vries: ‘Het is een kind dat zich als volwassene voordoet, de amateur als professional, de bourgeois als de hertog, en

‘PRETENTIE IS HET KIND DAT ZICH ALS VOLWASSENE VOORDOET, DE AMATEUR ALS PROFESSIONAL, DE BOURGEOIS ALS DE HERTOOG, EN IN HUN ACT WORDEN BETRAPT’

in hun act worden betrapt.’ Het interessante aan pretentie is dat het alleen betrekking heeft op cultureel kapitaal. Iemand kan zich op allerlei vlakken beter voor doen dan hij in realiteit is, maar alleen als een persoon

zich ‘cultureel verfijnder’ voordoet, kan hij uitgemaakt worden voor een pretentieuze eikel.

Om te kunnen begrijpen waarom we pretentie zo irritant vinden, moeten we eerst het Griekse begrip *doxa* kennen. Volgens De Vries betekent dit alle dingen die we vanzelfsprekend vinden over de wereld. Onze *doxa* is het nulpunt op de index waaraan we pretentie afmeten. Alles wat te ver uitschiet beschouwen we als onlogisch en onacceptabel. Stel je voor, een student ziet *Het proces* van Kafka liggen en vertelt dat hij het een ‘belachelijk moeilijk’ boek vond. Zijn studiegenoot krijgt een grijns op zijn gezicht en begint hem haarfijn uit te leggen wat voor ‘episch’ boek het eigenlijk is. Zijn studiegenoot treedt door deze uiting mijlenver buiten de *doxa* van de student. De student kan niet bevatten (en niet verkroppen) dat de ander het boek wel op waarde kan schatten en vindt hem daarom pretentius. Dit is volgens De Vries precies waarom we pretentie irritant vinden: ‘Het is ostentatieve *social climbing*, het is verraad aan je eigen sociale milieu.’ ▶

Joost de Vries (1983) is kunstredacteur bij *De Groene Amsterdammer*. Daarnaast debuteerde hij in 2010 met de roman *Clausewitz*, waarvoor hij de C.C.S. Crone-prijs ontving. Na zijn debuut schreef hij nog drie romans, waarvan *De republiek* bekroond werd met het Charlotte Köhler Stipendium en de Gouden Boekenul.

De horizontale samenleving

In het tweede hoofdstuk van *Echte pretentie* haalt De Vries Karel van het Reve aan. In 1979 schreef Van het Reve een column over het begrip ‘culturele pretentie’. Dit was een specifieke vorm van pretentie, die uitging van een gemeenschappelijk referentiekader. Het is de drang om de culturele canon te kennen en bepaalde triviale feiten te weten om de ‘gedeelde cultuur in stand te houden’. Bij deze vorm van pretentie worstelt iedereen voortdurend met een bepaald schuldgevoel. Er is altijd een stemmetje in je hoofd dat je herinnert aan wat je allemaal nog niet weet.

Van het Reve schreef in zijn column dat die culturele pretentie op zijn retour was. Volgens De Vries is deze ontwikkeling gestaag doorgegaan en heeft onze houding ten opzichte van culturele pretentie een radicaal andere vorm aangenomen. ‘Het is een vorm van anti-intellectualisme dat zich uitleeft op culturele ontwikkeling en kritisch denken, een houding die niet te missen is als je tv kijkt, of door Twitter scrollt.’

Hij geeft als voorbeeld het ‘bronstige mannenpanel’ van Voetbal Inside dat elk jaar weer vol walging spreekt over de ‘enge mensen’ die rondlopen op het Boekenbal. De verticale samenleving is horizontaal geworden, waardoor anti-pretentie het dominantie discours is geworden. In een samenleving waarin iedereen gelijk moet zijn, is pretentie natuurlijk het ultieme verwijt. Om zo min mogelijk beticht te worden van pretentie heb ik eigenlijk maar een eenvoudig advies: doe gewoon normaal!

In een horizontale samenleving is er geen ruimte om hogere eisen te stellen aan jezelf of de nuance op te zoeken, omdat dit leidt tot een doorbreking van de gelijkheid. Volgens De Vries is dit een kwalijk gegeven en is het juist waardevol om diepzinnig over dingen na te denken en jezelf uit te dagen. Hij stelt dat pretentie een effectief middel is om dit te bewerkstelligen: ‘De ambitie om van jezelf meer te maken dan je bent’. In de beginfase is het nog ‘serieusheid die faalt’, maar uiteindelijk is het een middel naar

authenticiteit. ‘Dat is pretentie: die honger om serieuzer te zijn.’

Pretentie in de praktijk

De passage van de Oudemanhuispoort is een uitstekende locatie om pretentie in de praktijk te aanschouwen. Hoewel hier een rookverbod van kracht is, trekken de boekhandelaren zich hier weinig van aan. Ze blijven sigaren roken en quasinonchalant hun boekjes lezen. Dit is allesbehalve pretentiek; dit is hoe ze zijn.

‘HET IS
OSTENTATIEVE
SOCIAL CLIMBING,
HET IS VERRAAD
AAN JE EIGEN
SOCIALE MILIEU’

Terwijl ik rustig rondneus tussen de literaire parels van weleer, word ik geconfronteerd met de pretentieuze kant van mijn studiegenoot. Als een boek hem bekend voorkomt, moet hij dit telkens op een obsessieve manier aan mij laten weten. Wanneer ik het boek niet ken, word ik bestempeld als een cultuurbarbaar en iemand die zijn klassiekers niet kent. Het irriteert me mateloos, omdat ik vind dat hij enorm aan het overdrijven is en ik kan niet geloven dat hij serieus zoveel waarde hecht aan die boeken. Misschien heeft hij ze wel gelezen, maar volgens mij probeert hij vooral interessant te doen.

De vorm van pretentie die bij hem optreedt, komt overeen met Van het Reves definitie van culturele pretentie. Mijn studiegenoot refereert eigenlijk naar een gemeenschappelijk referentiekader, dat volgens hem iedereen dient te kennen. Tegenwoordig is kennis voornamelijk geïndividualiseerd, maar toch voelde hij de behoefte om dit als essentiële kennis te

kwalificeren. Misschien is er in de moderne samenleving dan toch nog sprake van culturele pretentie, en voelen we ons diep van binnen enorm ellendig omdat we niets weten over de culturele canon.

Mijn studiegenoot toonde oprechte interesse in de literaire boeken, alleen de manier waarop hij het bracht was overdreven. De vorm was niet-authentiek, maar het verraadde wel degelijk wat hij belangrijk vindt. Voordat hij zich serieus kan voordoen als belezen persoon, zal hij eerst boven zichzelf moeten uitstijgen. In deze zoektocht naar authenticiteit is pretentie een fantastisch hulpmiddel. Dit is precies de reden waarom we niet zonder kunnen. ▲

Babel

Gelukszoekers

In deze rubriek delen studenten van de Faculteit der Geesteswetenschappen hun ervaringen van uitwisselingen met universiteiten in het buitenland.

Deze maand Esther Eumann vanuit Denemarken.

Tekst /// Esther Eumann Beeld /// Imke Chatrou

The Little Book of Hygge - The Danish Way to Live Well, The Little Book of Lykke - The Danish Search for the World's Happiest People, How to Hygge. The Secret of Nordic Living, Hygge. The Danish Art of Happiness. Deze en soortgelijke titels kom je op elk vliegveld en in elke Deense (toeristen)boekenwinkel tegen. De centrale term hierin is hygge, het Deense equivalent van gezelligheid. Al deze titels dragen bij aan de Deense reputatie van één van de meest gelukkige samenlevingen van de wereld. Is deze reputatie terecht? En misschien wel belangrijker: geldt deze gelukzaligheid voor iedereen?

Na een half jaar in de Deense hoofdstad Kopenhagen te hebben gewoond, ben ik hieraan gaan twijfelen.

Zeker, er is genoeg dat bijdraagt aan dit geluksgevoel. Zo hebben de Denen de beste bakkerszaakjes met *wienerbrød* (een soort croissants en andere lekkernijen gemaakt van bladerdeeg). Wienerbrød is zó lekker dat je met liefde op zondagochtend een half uur in de rij staat om vijf euro neer te tellen voor een roos-en-pistache croissant. Omgeven door *kaneelsnegls* en *kardemom croissants* kan ik me helemaal vinden in de Deense reputatie.

Zeggen dat de bakkunsten van de Denen het enige is wat bijdraagt aan het Deense hygge, doet het land tekort. Een groot deel van hygge is in mijn ervaring ook een bepaald soort van tevredenheid (of misschien zelfs een vorm van zelfingenomenheid) onder de Denen. Deze tevredenheid komt deels doordat de Øresundregionen (ofwel Sontregio) waar Kopenhagen ligt een van de rijkste regio's van Europa is, en Denemarken nog altijd een van de beste verzorgingsstaten van de wereld. Daarnaast is Denemarken een van de meest progressieve landen als het gaat om gendergelijkheid en LHBTQ+-

rechten. Denen zijn erg trots op deze reputatie en staan door het progressieve zelfbeeld maar weinig open voor eventuele kritiek. Dat hygge geen vanzelfsprekende staat van zijn is voor elke bevolkingsgroep in Denemarken, gaat zo aan veel Denen voorbij.

Een goed voorbeeld hiervan is terug te vinden in het vluchtelingenbeleid. Toen ik me daarin verdiepte, schrok ik van het gebrek aan progressiviteit en openheid – waarden waar de Denen juist bekend om staan. De Danske Folkeparti maakt sinds 2001 deel uit van de coalitie, en voert sindsdien een haatcampagne tegen vluchtelingen en asielzoekers. Met de laatste verkiezingen die plaatsvonden in 2015, waarna de minderheidsregering op de ondersteuning van de Dankse Folkeparti aangewezen was, is dit alleen maar erger geworden.

Het toppunt was de begrotingswet van 2019, die een grote impact had op de behandeling van vluchtelingen en asielzoekers. Door deze nieuwe regeling mag onder andere het woord ‘integratie’ in verband met vluchtelingen officieel niet meer gebruikt worden. Gemeentes worden geacht vluchtelingen duidelijk te maken dat ze uiteindelijk terug moeten keren naar hun land van herkomst. Vluchtelingen worden ontmoedigd om te blijven en krijgen soms zelfs geld aangeboden om te vertrekken. Dit geldt ook voor vluchtelingen uit oorlogsgebieden zoals Syrië.

Dat de Denen serieus zijn in hun vluchtelingenbeleid blijkt uit de opgestelde verwijdercentra. Ver uit het zicht van de door Kopenhagen struinende toeristen bevindt zich bijvoorbeeld Sjælsmark, een verwijdercentrum waar uitgeprocedeerde asielzoekers naartoe worden gebracht. Het centrum ligt op een goede 45 minuten

rijden afstand van de Deense hoofdstad en geniet daardoor een zekere onbekendheid. In Sjælsmark wonen bijna vierhonderd mensen, waaronder honderdvijftig kinderen, in slechte omstandigheden. De centra lijken ontworpen om de bewoners het zo onaangenaam mogelijk te maken en ze zo terug te dringen naar het land van herkomst. Er is geen mogelijkheid tot het eten van verse maaltijden, ook niet voor families met jonge kinderen, er zijn ellenlange wachtrijen voor medische hulp, kinderen durven niet naar school en volwassenen worden verhinderd om te werken of überhaupt een stage te lopen. De kamers van veel mensen op leeftijd worden nauwelijks schoongemaakt en hun kleren worden amper gewassen. Om het nog een stapje erger te maken ligt Sjælsmark naast een nog actieve militaire basis waardoor veel van de bewoners, die vaak een gevechtszone ontvlucht zijn, dagelijks blootgesteld worden aan gewerschoten.

De kinderen van Sjælsmark protesteren sinds november 2018 tegen hun situatie. Hoewel er in bepaalde sectoren van de Deense maatschappij meer aandacht ontstaat voor de leefomstandigheden van veel vluchtelingen, is een verandering ook met de verkiezingen deze lente niet te verwachten - ongeacht welke partij wint.

De Deense hygge voelt daarom voor mij selectief. Waar ik de mogelijkheid heb om mijn zondagen in de rij te spenderen, wachtend op mijn te dure croissant, is Denemarken niet voor iedereen zo gastvrij. Hoewel ik met deze keerzijde van de Deense reputatie worstel, geven veel van mijn indrukken hier mij hoop. Een nieuwe generatie Denen, internationale studenten en veel van de mensen die ik in Sjælsmark heb ontmoet hebben een visie waar ze voor strijden, in de hoop om van hygge een universeel begrip te maken. ▲

Slavernij in de supermarkt

Het minutenlang turen naar de schappen met chocoladerepen is niet meer nodig.

Want wat nou als ik jou vertel dat bijvoorbeeld aan de repen met de paarse koe slavernij te pas is gekomen? Dan is de keuze snel gemaakt, toch?

Tekst /// Julianne van Pelt Beeld /// Dorota Dabrowska

Huh, slavernij, die is toch afgeschaft? Dat is tenminste wat ik dacht. Totdat ik de kleurrijke verpakking van Tony's Chocology eens goed bestudeerde. 'Wij streven naar slaafvrije chocolade', schreeuwt het label. Hoe is het in een samenleving waarin we klimaatmarsen lopen, waar bewustzijn is gecreëerd rondom kinderarbeid in de kledingindustrie en we massaal geld aan goede doelen doneren, dan in vredesnaam mogelijk dat Tony's-repen een uitzondering op de regel van cacao-slavernij blijken te zijn?

Na wat zoekwerk naar moderne slavernij, waaruit overigens blijkt dat er verrassend weinig over dit onderwerp te vinden is, wordt al snel duidelijk dat het een complexe situatie is. Daarnaast is slavernij een ontzettend gevoelig onderwerp en moet er dus ook ingeschat

worden of dit begrip wel terecht wordt gebruikt in deze context. De Van Dale geeft twee definities van het woord slaaf: '1. Lijfeigene die geen persoonlijke rechten heeft 2. Iemand wiens vrijheden sterk beknót zijn.'

Dit bewustzijn over het begrip slavernij zou ook moeten toegepast worden bij het noemen van cijfers. Zo zouden er in totaal op de wereld nog 21 tot 70 miljoen slaven zijn. Een schrikbarend getal, waarbij men zich wel af moet vragen op welke betekenis van het begrip deze hoeveelheid gebaseerd is. Onder slaven worden namelijk volgens *The Conversation* ook mensen die uit gedwongen huwelijken komen, gerekend.

Uiteraard zijn we wel bekend met het slavernijverleden van Nederland. Ondanks dat rondom dit onderwerp nog veel taboes heersen, wordt dit verleden stukje bij beetje bespreekbaar gemaakt. Wel bestaat er vrijwel overal ter wereld de moraal dat slavernij onmenselijk is en niet meer in de moderne wereld thuishoort.

Boer, fabrikant of consument?

Schrijnend is dat er dus wel producten waar slavernij aan kleef in onze supermarkt liggen. Het balletje omtrent cacao-slavernij is gaan rollen met de aflevering van *Keuringsdienst van waarde* in 2003, waarin journalist Teun van de Keuken zichzelf als chocoladecrimineel beschouwt wanneer hij tot de ontdekking van cacao-slavernij komt. In de aflevering gaat hij in gesprek met een journalist die getuige is geweest van slavernij op de cacao-plantages van Ivoorkust. Van de Keuken vraagt aan hem waarom hij de arbeiders en kinderen slaven noemt. Hierop luidt zijn antwoord dat voornamelijk de kinderen geld wordt beloofd, maar zij uiteindelijk nooit een cent ontvangen. Ook worden de kinderen geslagen en bedreigd. De aflevering toont beelden van hoe het er op de plantages aan toe gaat en hoe Van

de Keuken meerdere bewijzen verzamelt rondom de slavernij. Dat er slavernij op de cacao-plantages plaatsvindt, is zeker.

Toch is het lastig om nu alle chocola producerende bedrijven te gaan beschuldigen van slavernij. Deze bedrijven halen hun cacao-bonen binnen via verschillende plantages en deze worden allemaal op een grote hoop gegooid. Hierdoor verdwijnt het overzicht over welke bonen waar vandaan komen. Sommige boerderijen maken wel gebruik van slavernij en andere niet. De slaafvrije cacao-bonen zijn hierdoor niet meer van de door slaven geproduceerde bonen te onderscheiden. Het gevolg hiervan is dat bedrijven niet direct verantwoordelijk gesteld kunnen worden. Zij bezitten immers niet de plantages. Ook zit er nog een aantal stappen tussen het oogsten van de bonen en de reep die uiteindelijk in de winkel ligt. Aangezien er verschillende tussenpersonen zijn en iedereen zijn handen er vanaf trekt, kan niemand op de vingers getikt worden.

Maar waarom, als cacao-slavernij een bekend fenomeen is, komt de consument niet in opstand? Het antwoord is volgens de aflevering ►

van *Keuringsdienst van waarde* pijnlijk maar waar. De consument is lui en wil vooral niet nadenken over de producten die hij consumeert. Daarnaast is het voor de meeste mensen nu eenmaal ook een ver-van-mijn-bed-show. Bij het weg eten van een zak M&M's zullen de cacaoboeren in Ghana en Ivoorkust niet het eerste zijn wat in het hoofd opkomt. Toch geeft een artikel op het online platform *Follow The Money* een harde conclusie: als consument zijn we medeverantwoordelijk voor slavernij en zullen daarom ons consumentengedrag aan moeten passen. In interviews stelden consumenten zelfs dat het in die landen onderdeel van de cultuur is en dat de mensen daar al heel blij zijn met een klein beetje geld.

ALS CONSUMENT ZIJN WE MEDEVERANTWOORDELIJK VOOR SLAVERNIJ, EN ZULLEN WE DAAROM ONS CONSUMENTENGEDRAG MOETEN AANPASSEN

Geheimzinnige industrie

De meeste gelezen artikelen en de aflevering van *Keuringsdienst van waarde* zijn van minimaal vijf jaar geleden. Is er in de tussentijd dan niets veranderd? Opvallend is dat het tegenwoordig rondom de berichtgeving van cacao-slavernij angstvallig stil blijft. Ook volgens Tony's Chocolonely is de missie naar slaafvrije chocolade nog niet geslaagd. Het blijkt dat sinds de cacao-slavernij aan het licht is gekomen, de industrie het extra moeilijk maakt voor journalisten om hier meer informatie over te vinden. Zo wordt het hen vrijwel onmogelijk gemaakt om toegang te krijgen tot de boerderijen. Het gaat zelfs zo ver dat in 2010 autoriteiten in Ivoorkust drie journalisten hebben gearresteerd na het publiceren van een artikel over de corruptie binnen de cacao-industrie. Hierdoor wordt ook de consument uitgesloten van informatie en is zich hiermee misschien van geen kwaad bewust over de achtergrond van de producten. Zo zijn alle Fairtrade labels niet meteen garantie voor goede werkomstandigheden van de arbeiders. Alleen Max Havelaar-producten kunnen hier zekerheid over bieden.

Uiteraard zal chocolade niet het enige product zijn met twijfelachtige praktijken gedurende het productieproces. Ook rondom bijvoorbeeld bepaald fruit en koffiebonen bestaan geruchten, maar zijn er geen voldongen feiten bekend. Zolang bedrijven voor inkopen gaan die zo min mogelijk kosten en geen rekening houden met arbeidsomstandigheden, zal hier ook niet snel verandering in komen.

Op deze manier kan moderne slavernij blijven voortbestaan. De consument zou hiertegen in opstand kunnen komen door in de supermarkt andere keuzes te maken. Toch zal ook dit op korte termijn niet

gebeuren. Zolang er geen algemeen bewustzijn wordt gecreëerd, worden de pratende chocopinda's en paarse koeien nog in groten getale verkocht. Misschien zijn die minutenlang naar het schap turen in de supermarkt het waard om op zoek te gaan naar een Max Havelaar-sticker. Op die manier kan je genieten van een reep waar geen slavernij aan kleef. ▲

Tandenborstel

Ik heb altijd een tandenborstel bij me. En een zakmes, paracetamol en telefoonoplader. Tissues, notitieboekje en ja, ook condooms. En niet onbelangrijk, een rugzak waar alle bovengenoemde spulletjes in zitten. Die neem ik vrijwel altijd mee, ook als ik gewoon met iemand koffie ga drinken of een stukje ga fietsen.

Ik vind het iets geruststellends hebben; ik heb dan misschien wel wat onnodig gewicht bij me, maar ik heb het gevoel dat ik *voorbereid* ben. Maar voorbereid op wat? In de praktijk stelt dat nauwelijks iets voor. Ik snijd af en toe een appel in stukken met m'n zakmes; in plaats van dat ik er gewoon in bijt, mijn telefoon snel tussendoor opladen is vaak best handig en af en toe blijf ik eens bij iemand slapen en ben ik blij dat ik geen gebruikte, vergeelde tandenborstel hoeft te lenen, maar mijn eigen exemplaar heb.

Zoals veel mensen, wil ik zoveel mogelijk avonturen beleven. Wie wil dat nu eigenlijk niet? De dagelijkse sleur doorbreken en dingen *meemaken*, verhalen waar je later als je oud en wijs bent geworden over kunt vertellen aan kinderen of samen met oude vrienden in kunt zwelgen. Daar gaat een zekere druk vanuit om dingen te doen; je bent nu jong, je moet *nú* genieten! Het is een thema dat onze generatie bekend voorkomt en gaat gepaard met de afkorting *FOMO: Fear Of Missing Out*.

Waar wij, millennials, ook problemen mee schijnen te hebben is de onvoorspelbaarheid, de tegenslagen en soms gewoon de oneerlijkheid van het leven. Een perfectionistische levenshouding die geen onverwachte gebeurtenissen toestaat, is een houding die botst met het verlangen naar avontuur. Want wat betekent het nog om voorbereid te zijn op het avontuur, op het onverwachte? Avontuurlijk zijn staat haaks op plannen, maar toch bereid ik mij erop voor door te allen tijde mijn rugzak mee te zeulen.

Is dat erg? Ben ik niet avontuurlijk als ik voorbereid probeer te zijn? Het is immers alleen het basale comfort dat ik veiligstel door tandenborstels en opladers mee te nemen, de grootste drempel om op avontuur te gaan is om de mogelijkheid te herkennen (iemand stelt iets voor, je bedenkt een plan) én om het plan dan daadwerkelijk ten uitvoer te brengen.

Misschien is die rugzak wel een goed idee, doordat ik daarmee alle mogelijke tegenargumenten probeer voor te zijn, probeer te voorkomen dat er een knagend en verstandig stemmetje zegt dat het toch beter is om naar huis te gaan om de tanden te poetsen en je eigen deodorant te kunnen gebruiken en de volgende dag goed bereikbaar te zijn met een opgeladen telefoon. Avonturen meemaken draait om het aangrijpen van de kansen. En dan scheelt het als een slechte adem geen excuus is. ▲

Tekst /// Jan Daalder Beeld /// Benjamin Schoonenberg

Een gids voor het Holland Festival

Van 29 mei t/m 23 juni vindt het **Holland Festival**, het grootste festival voor podiumkunsten in Nederland, weer plaats in Amsterdam. *Babel* zocht uit welke voorstellingen een bezoekje waard zijn.

Tekst /// Laura Kelderman Beeld /// Afkomstig van de Holland festival perssite

Paisajes para no colorear

In dit stuk van de Chileense regisseur Marco Layera hebben negen tienermeisjes, gespeeld door actrices van tussen de dertien en zeven-tien jaar, de hoofdrol. Vol hormonen en passie vertellen zij zingend en dansend hun verhaal aan het publiek. Hoe ziet het leven in Chili eruit voor de gemiddelde tiener? Welke problemen komen zij tegen als vrouw? Hoe gaan ze om met geweld tegen vrouwen? Een fenomeen dat niet ongebruikelijk is in Chili.

Layera repeteerde een jaar lang met de jonge vrouwen en gebruikte voor de inhoud van het stuk niet alleen de ervaringen van de actrices zelf, maar die van in totaal 140 Chileense meisjes. Het stuk is een aanklacht tegen de katholieke kerk, die in Chili nog altijd grote invloed heeft. De meisjes komen in opstand tegen wat volgens hen ouderwetse en beperkende ideeën zijn. Zoals ze het zelf beschrijven: 'Wij worden de sterren van een ongeëvenaarde culturele revolutie.'

14 & 15 juni, Internationaal Theater Amsterdam

Not Another Diva

Diva's zijn vrouwen met een bovengemiddelde drang naar glitter en glamour, die menen recht te hebben op niets minder dan de beste behandeling van iedereen die ze tegenkomen. Met dit vooroordeel proberen de Congolese regisseur Faustin Linyekula en de Zuid-Afrikaanse zangeres Hlengiwe Lushaba af te rekenen in de voorstelling *Not Another Diva*. Want de feminiene kracht die een diva uitstraalt, heeft niks te maken met verwend gedrag. Het is de diva die in verbinding staat met haar omgeving en zich verhoudt tot de menselijkheid die de vrouwelijke essentie het beste symboliseert.

Het idee voor dit spectaculaire theaterconcert ontstond toen zangeres Lushaba haar nieuwe album kwam opnemen in de studio van Linyekula. Uit gesprekken over de problematische rol van de vrouw in de Afrikaanse samenleving en wat het betekent om daarbinnen een diva te worden genoemd, rolde deze ode aan de kracht van de vrouw.

9 juni, Muziekgebouw

Het programma van het **Holland Festival** loopt van 29 mei t/m 23 juni. Op verschillende locaties in Amsterdam zijn theater-, muziek- en dansproducties van kunstenaars uit alle uithoeken van de wereld te zien. Bezoek de website www.hollandfestival.nl voor meer informatie en tickets.

La dans de la rue 19

Op 19 september 2016 vonden er in de hoofdstad van Congo grote protesten plaats. Men eiste het aftreden van president Kabila en zijn gevolg. Choreograaf Jeannot Kumbonyeki sloeg zijn demonstrerende landgenoten samen met een aantal van zijn dansers gade. Wat zij zagen, inspireerde hen tot het maken van *La dans de la rue 19*. Een dansende liefdesverklaring aan de mens die tegen alle verwachtingen doorgaat met protesteren en vecht voor een betere toekomst.

12 & 13 juni, Frascati

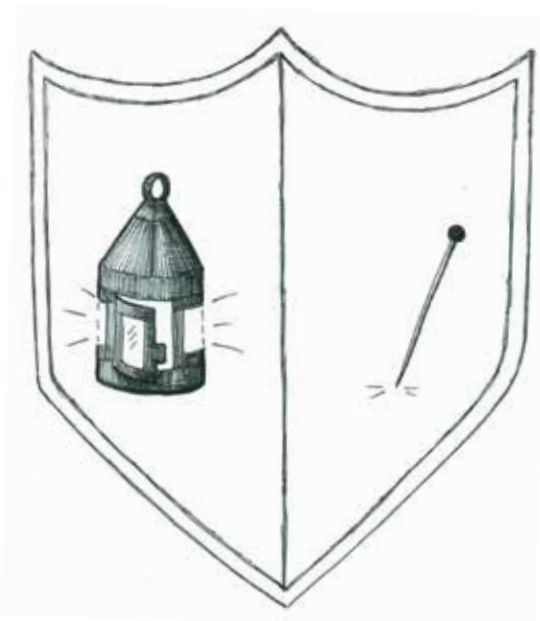

The Scarlet Letter

De beruchte Spaanse schrijfster, performance-kunstenares en regisseuse Angélica Liddell laat haar publiek graag de afstotelijke kant van de ,en de schoonheid die daarin verborgen ligt, zien. De theaterproductie *The Scarlet Letter*, gebaseerd op de gelijknamige roman uit 1850 van Nathaniel Hawthorne, is dan ook weer een provocatief werk over de zondige mens. Of beter gezegd, de eerste zondige mens: Adam.

Liddell wil echter geen beschuldigende vinger wijzen. Tenminste, niet naar de zondaars onder ons. Waar ze wél een aanklacht tegen doet in dit toneelstuk is de beperkende, westerse mores rondom seksualiteit. Iets wat de kunstenaar belet in zijn werk. Liddell probeert in haar werk deze normen en waarden van zich af te schudden en kunst te maken die totaal vrij is. Want pas dan kan een kunstenaar kunst maken die echt ergens over gaat.

8 & 9 juni, Internationaal Theater Amsterdam

Nederlandse satire: morsdood of springlevend?

Van toverlantaarns en rarekieks naar *Zondag met Lubach* en *De Speld*.

In Nederland kennen we een eeuwenoude satiretraditie. Wat is het verschil tussen vroegere vormen van satire en de satire van tegenwoordig?

Tekst /// Eva Essers Beeld /// Winonah van den Bosch

Als we echt ver teruggaan zou er gesteld kunnen worden dat Desiderius Erasmus een van de eerste bekende Nederlandse satirici was met *Lof der zotheid*, een tekst die hij aan het begin van de zestiende eeuw schreef. In dit werk bekritiseert Erasmus de maatschappij op ironische wijze; zo neemt hij onder andere kerkelijke autoriteiten, kooplieden, vorsten en wetenschappers op de hak. Vervolgens werd in de zeventiende eeuw de spot gedreven met politieke kwesties door middel van libellen: pamfletten met hekeldichten of spotliederen.

Volgens Ivo Nieuwenhuis, onderzoeker bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), ging de satire in de achttiende eeuw er vaak harder aan toe dan nu. Zo had je de zo-

genoemde toverlantaarns en rarekieks: prenten en teksten waarin Patriotistische en Oranjegezinde politici belachelijk werden gemaakt. 'We klagen nu wel over verruwing op internet, in columns of cabaretvoorstellingen, maar die toverlantaarns waren vaak keihard en mikten altijd onder de gordel. Het ging echt om leedvermaak,' zegt Nieuwenhuis. Ook bestond *De Lantaarn*, een nep-almanak waarin marine-arts Pieter van Woensel onder pseudoniem kritisch-ironisch commentaar leverde op de politiek van de Bataafse Republiek.

Nieuwenhuis ziet ook overeenkomsten tussen deze achttiende-eeuwse satire en de satire van tegenwoordig. 'De Lantaarn was een meer elitaire, intellectuele satirevorm zoals *De Speld*. De volksere, ongenueanceerde toverlantaarns en rarekieks vallen in dezelfde ca-

tegorie als *GeenStijl*, die een breed publiek aanspreekt. Maar altijd gebruikt of imiteert men bestaande culturele uitingsvormen om zaken belachelijk te maken of van een kritische noot te voorzien. Dat bevestigt de continuïteit van satire als cultureel, mediaal, politiek en sociaal fenomeen.'

Eind negentiende-eeuw kwam het Nederlands cabaret op, en in diezelfde periode, in 1890 om precies te zijn, werd het Amsterdamsch literair-satirisch studentenweekblad *Propria Cures* opgericht. In het oudste studentenblad van Nederland, opgericht door leden van het Amsterdamse studentencorps, schrijft de redactie op een satirische en tegendraadse toon over onder andere de Nederlandse literatuur. Dat *Propria Cures* echt schuurde blijkt wel uit de verschillende aanklachten die er gedaan zijn tegen het tijdschrift in de loop der jaren. Zo vervolgde justitie het tijdschrift wegens godslastering toen in 1965 Jezus Christus een 'door actieve zelfstudie opgeklimmen timmermanszoon' werd genoemd. En in 1992 moest het blad een schadevergoeding betalen van 10.000 gulden voor het plaatsen van een montagefoto van schrijver Leon de Winter liggend in een massagraf - volgens *Propria Cures* exploiteerde De Winter te zeer zijn Joodse achtergrond.

Hoewel *Propria Cures* en het cabaret nog steeds bestaan, ziet de Nederlandse satire er tegenwoordig heel anders uit. Verscheidene satirische televisieprogramma's zijn gekomen en gegaan, en door de komst van het internet is satire tegenwoordig democratischer dan ooit. Hierdoor lijkt de satire inhoudelijk ook veranderd te zijn, en de manier waarop mensen erop reageren.

Preken voor eigen parochie

Als communicatiewetenschapper aan de Universiteit van Amsterdam deed Mark Boukes onderzoek naar wat bepaalt of mensen een satire wel of niet als grappig of aanstootgevend beoordelen. Volgens hem moeten mensen ten eerste gebruik maken van hun bestaande kennis en ervaringen om satire te kunnen begrijpen; context is belangrijk. 'Aangezien de kennis en ervaringen van mensen onderling wijd uiteen lopen, kan de interpretatie en appreciatie van satire ook flink verschillen,' aldus Boukes. Hij benadrukt dat eerdere studies hebben aangetoond dat politieke satire niet grappig wordt gevonden

als mensen zich er persoonlijk aangevallen door voelen. 'Wanneer een publiek doorheeft dat zij of mensen waarmee ze zich affiliëren (bijvoorbeeld politici, partijen of een regering) belachelijk worden gemaakt, kan dit hun zelfbeeld dermate in gevaar brengen dat ze onbewust besluiten de satire niet leuk te vinden. Of een grap wel of niet leuk gevonden wordt hangt er in veel gevallen vanaf of mensen het bekritiseerde onderwerp van de satire steunen of juist afwijzen. Het is immers niet grappig om te constateren dat jij of hetgeen waarin je gelooft belachelijk wordt gemaakt.'

Maar er zijn ook genoeg gevallen van satire die ook grappig gevonden worden door de mensen wiens denkbeelden ermee voor schut worden gezet. Een bekend populair voorbeeld onder mensen met uiteenlopende politieke voorkeuren was *de Tegenpartij* van F. Jacobse en Tedje van Es, vertolkt door Kees van Kooten en Wim de Bie. 'Terwijl de kiezers aan de linkse kant van het politieke spectrum deze komedies waarschijnlijk grappig vonden omdat rechts-populistische denkbeelden werden geparodieerd, vonden rechtse kijkers het mooi om te zien hoe hun mening eindelijk eens duidelijk en scherp naar voren werd gebracht.' Dit wordt 'selectieve verwerking' genoemd, legt Boukes uit: 'Mensen interpreteren satire het liefst op een ►

manier die goed in hun straatje past en dus geen bedreiging vormt voor hun zelfbeeld.’

Hoe zit het met de hedendaagse satire en de reacties daarop? Aan de ene kant lijkt de satire van nu minder te schuren dan eerst. Freek de Jonge verklaarde satire zelfs ‘morsdood’ in een interview in het *Algemeen Dagblad* in 2017. Volgens De Jonge is het verschil tussen zijn cabaretshows in de jaren tachtig en negentig en de satire van nu dat er tegenwoordig geen publiek meer is dat zich eraan ergert. ‘De mensen die naar Arjen Lubach kijken, zijn niet degenen die zich aan hem storen. Hun ideeën worden juist bevestigd. Het is preken voor eigen parochie,’ aldus De Jonge.

‘DE IDEEËN VAN DE MENSEN
DIE NAAR ARJEN LUBACH
KIJKEN WORDEN JUIST BEVES-
TIGD. HET IS PREKEN VOOR
EIGEN PAROCHIE’

Kleine kans dus dat er op zondag veel mensen zwaar geërgerd voor de buis zitten te kijken naar een kritisch item over Donald Trump van *Zondag met Lubach*. Maar het programma weet ook items over Nederlandse zaken zo te brengen dat ze niet veel tegengeluid uitlokken. Volgens een onderzoek van Jurre Fledderus aan de Universiteit van Utrecht naar het politiek-satirische programma, komt dit doordat het gebruik maakt van ‘parasociale strategieën’. Dit zijn strategieën die ervoor zorgen dat kijkers het gevoel hebben dat er sprake is van een interactie tussen hen en Arjen Lubach zoals tussen ‘echte’ mensen in het dagelijks leven - aldus een schijnrelatie. Lubach generaliseert het publiek veel en politieke figuren worden bekritiseerd en belachelijk gemaakt, maar er wordt nooit een voorkeur of afkeur voor een partij uitgesproken.

Sneller beledigd

Ook volgens Thomas Hogeling, redacteur bij *De Speld* en de *Volkskrant*, wringt er te weinig in de satire van tegenwoordig, zo schrijft hij in een artikel in de *Volkskrant*. Volgens Hogeling komt dit voornamelijk doordat de politieke figuren van tegenwoordig zoals Trump, Wilders, Baudet en Denk, ons al voorzien van inkoppers waardoor de truken thuisgelaten kan worden. Trump en Wilders kun je niet pakken op hun kapsel, want daar hebben ze zelf voor gekozen, en Thierry Baudet niet op het feit dat hij een keer liggend op een piano heeft geposeerd. ‘Het is ironie om de ironie, die alleen oplucht bij de maker,’ schrijft Hogeling. Volgens Hogeling is het belangrijk dat satirici juist nú beide kanten van de medaille tonen.

Aan de andere kant kwam uit een debat in De Balie – over de grenzen van satire onder leiding van Raoul Heertje – dat de Nederlander

tegenwoordig juist wat sneller beledigd lijkt te zijn. Waarom mensen tegenwoordig sneller beledigd lijken te zijn is een moeilijke vraag, maar vermoedelijk heeft het internet er iets mee te maken. Op sociale media kan iedereen elkaar in de gaten houden en kritiek leveren op iedereen, en dit zorgt ervoor dat mensen gevoeliger en voorzichtiger geworden zijn. Tegenwoordig kan iedereen alles zien, terugkijken, doorsturen en uiteindelijk hun mening erover de wereld in sturen. Een kwetsende grap die eerst eenmalig ergens bekeken werd door een selectief publiek, in het theater of op televisie, kan nu eindeloos gedeeld worden op het internet, uit zijn context gerukt worden, en een stoet aan ophef verwachten. ‘Mensen zijn tegenwoordig banger om een harde grap te maken uit angst om voor homofobie, seksisme of racisme te worden uitgescholden,’ aldus cabaretière Wimie Wilhelm in het radioprogramma *‘t Wordt Nu Laat* op NPO Radio 2.

Niet alleen heeft het internet de mogelijkheid gegeven om satirici zelf in hogere mate te bekritisieren, ook zijn er in het digitale tijdperk nieuwe vormen van satire opgekomen waarbij iedereen de mogelijkheid heeft om satire te maken en te verspreiden. Zo werd er als reactie op het door de politieke partij Forum voor Democratie gelanceerde meldpunt ‘linkse indoctrinatie’ in het onderwijs, meteen het satirische Twitter-account ‘Meldpunt Linkse Leraren’ aangemaakt. Dit account meldt op ironische wijze de linkse indoctrinatie van niet bestaande docenten en scholen, zo luidt een van de tweets: ‘Mensen, a.u.b. niet meer mailen over het Kennedycollege in Breda. Het is ons bekend dat er broodjes avocado, quinoa en linksdraaiende yoghurt op het menu in de kantine staan. Geen zorgen, ze staan nadrukkelijk bij ons op de radar.’ Ook zijn *memes* een populaire vorm van de democratisering van satire dankzij het internet. Memes zijn voor iedereen simpel om te maken en te verspreiden, en zijn dus een effectieve manier om kritiek te leveren op de maatschappij en publieke personen.

EEN KWETSENDE GRAP
DIE EERST EENMALIG
BEKEKEN WERD KAN NU
EINDELOOS GEDEELD
WORDEN OP HET INTERNET

Wat satire in Nederland er vroeger harder aan toe leek te gaan dan nu lijkt aan de ene kant te liggen aan het digitale tijdperk, dat ervoor heeft gezorgd dat satirici misschien iets meer op hun woorden letten dan vroeger. Ze hebben geen trek in het uitlokken van een enorme stortvloed aan haatreacties op het internet. Aan de andere kant zou een oorzaak kunnen zijn dat die hele harde en ongenueanceerde satire van vroeger nu deels ook al uitgeoefend lijkt te worden door de burger op het internet, en dat hedendaagse satirici het daarom op een hoger niveau moeten zoeken. Morsdood is satire allerminst, we moeten mee-evolueren met de tijd. ▲

Tussendoortje met Tom Reckman

Hij reisde als model de halve wereld over, studeerde kort aan de Universiteit van Amsterdam en is de oprichter en CEO van Pallas Athena, hét bijlesbedrijf voor universitaire studenten. **Tom Reckman** (29) is een veelzijdig persoon. Een optimale planner - zijn hele dag is meticuleus uitgestippeld tot eetvekkers aan toe -, die wel van een avondje stappen houdt - maar dan 2 tot 5 dagen hersteltijd nodig heeft -, de woorden ‘*kan niet*’ niet kent en Bedrijfskunde *echt* niet moeilijk vindt. Een relaxte, go with the flow attitude gecombineerd met een immens doorzettingsvermogen en een vleugje koppigheid.

Tekst & Beeld /// **Danielle Klivonder**

Relaxen: goede film of spannend boek?

Goede film. (*Favoriete genre? Horrorfilm?*) Nee, nee. Horrorfilms kijk ik niet. Dat is verkeerde emotie. Het is heel logisch: daar word je bang van en dat is niet lachen. *Lacht*. Dus dat doe ik niet. Net als uit een vliegtuig springen of bungeejumpen. Nee. Het is eng. Dat doe ik niet.

Suits: Harvey Specter of Louis Litt?

Louis Litt. Omdat iedereen altijd Harvey Specter zegt en dat vind ik laf. Ik heb zelfs op werk een team, mijn team van marketingmensen die ik aanstuur en opleid, en dat heet Team Litt.

Reizen: Parijs of Milaan?

Milaan. Sowieso. Parijs is heel smerig. Je moet heel erg oppassen dat je niet in de verkeerde wijken komt in Parijs, want die worden echt overspoeld af en toe door nare mensen, zeg maar. Het uitgaansleven in Milaan is ook veel minder klein en exclusief. Betekent trouwens niet dat ik Parijs niet leuk vind.

Vrouw: Beyonce of Rihanna?

Lacht. Ga ik nou een schunnig antwoord geven of..? Ik heb bij Rihanna een beetje het idee van “die heeft wel heel veel gezien”, als je begrijpt wat ik bedoel. Bij Beyonce heb ik dat minder. Dus laten we voor haar gaan. M’n ultieme droomvrouw is trouwens Madison Beer.

Amsterdam: Oud-Zuid of de Pijp?

Oud-Zuid. Ik woon zelf in de Pijp, maar Oud-Zuid is toch echt geweldig. Het liefst koop ik gewoon zo’n huis aan het Vondelpark. Heerlijk, toch.

Muziek: French Montana of Kanye West?

French. Hard in the Paint. Ultiem nummer. Daar kan Kanye niet aan tippen.

Universiteit: UvA of VU?

UvA natuurlijk. (Ook al heb je maar 40 studiepunten behaald en ben je van de UvA gekickt?) *Lacht*. Dat was wel een dieptepunt. (Was dat

dan ook je grootste academische tegenslag?) Wat dacht je van dat hele jaar? Wat dacht je van een heel fucking jaar? En daarna kwam Wetenschapsfilosofie 1, had ik een 3 voor. En dan ook nog eens, komt ‘ie, Wetenschapsfilosofie 2. Op het vwo dacht ik dat ik werkelijk onoverwinnelijk was en voor alles een 10 haalde zonder te leren. Dat was een beetje mijn levensinstelling. En toen kwam ik op de UvA en haalde ik opeens niets meer. De UvA was gewoon iets te gezellig voor mij, want ik heb wel gewoon een leuke tijd gehad. Ondanks die 40 EC. Knipoog.

Poëzie van dag en nacht

Promovenda Kila van der Starre over haar crowdsourcingswebsite Straatpoëzie

Op 21 maart 2019 vond de twintigste jaarlijkse ‘Wereld Poëziedag’ plaats. Een speciale dag om het lezen, schrijven en publiceren van diverse expressievormen van poëzie onder de aandacht te brengen. Onderzoeker **Kila van der Starre** schrijft momenteel haar proefschrift over het gebruik van poëzie in het alledaagse leven. Zij lanceerde Straatpoezie.nl, waarop inmiddels 2.221 openbare gedichten vereeuwigd staan.

Tekst /// Sofia van Boven Beeld /// Dick Boetekees

Op de Oudegracht 279 in Utrecht ligt een lijn van letters die blijvend groeit. Dit gedicht, getiteld ‘De letters van Utrecht’, is nooit af. Het is een van de vele gedichten die te lezen zijn in de Nederlandse en Vlaamse openbare ruimte. Een spoor van poëzie ‘buiten het boek’ dat ik dankzij Kila van der Starre heb leren kennen.

Zij ‘kwam erachter dat er honderden gedichten te vinden zijn op muren, ramen, daken, hekken en veel meer dragers. Niemand wist alleen precies waar, van wie en waarom.’ Onder het mom van ‘iedereen kent wel een straatgedicht, maar niemand kent ze allemaal’ startte ze in het kader van haar onderzoek de crowdsourcingswebsite *Straatpoezie.nl*.

Straatpoëzie: succesvol en stil

Dat Straatpoëzie zo’n succes zou worden, had Van der Starre ergens wel verwacht. ‘Straatpoëzie leeft onder het brede publiek, dat is geen verrassing. Uit mijn onderzoeksrapport *Poëzie in Nederland* (2017) bleek namelijk al dat het tegenkomen van poëzie in de openbare ruimte op plaats drie staat in de lijst met alle manieren waarop volwassenen in Nederland in aanraking komen met poëzie. Het is een type poëzie-ervaring die iedereen overal kan overkomen én die je even stil laat staan in het alledaags leven.’

De kracht van poëzie

Poëzie heeft volgens Van der Starre veel met emotie en met identiteit te maken. Zo legt ze uit: ‘Wij grijpen vaak naar gedichten op emotionele momenten, wanneer we op zoek zijn naar woorden om onze gevoelens te uiten.’

‘VEEL MENSEN
VOELEN NA HET
ZOMAAR TEGEN-
KOMEN VAN POËZIE
DE BEHOEFTE OM
MEER POËZIE TE
ERVAREN’

Daarnaast helpt poëzie onszelf te onderscheiden van anderen. Door te kiezen voor een poëziecitaat in plaats van een tribal tatoeage, of een poëzieposter in plaats van een Xenos-bord met quote, onderscheid je je van anderen.’

Essentieelste competentie van de 21e eeuw

Van der Starre onderwijst cursussen *close reading* en poëzieanalyse aan de Universi-

teit Utrecht. Daar hoopt ze studenten ‘te helpen om kritische, intellectuele denkers te worden’. Hiervoor mag één essentiële competentie aan het begin van de 21e eeuw niet ontbreken. ‘Via *close reading* (en alle varianten daarop) leer je niet alleen hoe je een gedicht kunt analyseren en interpreteren. Je maakt je ook vaardigheden eigen waarmee je nieuwsberichten, politieke speeches, reclames, talkshows en Netflix-series kunt ontleden.’

Nieuwe lezers voor poëzie, hard nodig?

Ja en nee, aldus Van der Starre. ‘Mijn onderzoek laat zien dat er namelijk al ongeloofelijk veel poëzielezers zijn. Zo lezen jonge mensen op Instagram bijvoorbeeld dagelijks poëzie.’ Wel denkt ze dat er meer handvatten aangereikt kunnen worden aan mensen die poëzie ‘buiten het boek’ willen ervaren. ‘Veel mensen voelen na het zomaar tegengekomen van poëzie de behoefte om meer poëzie te ervaren. Het aanraden van poëzieboeken, -sites en -YouTube-kanalen zou dan een nog betere stap zijn richting poëziebevordering’.

De toekomst van poëzie: tijdloos meebewegen

Van der Starres visie op de toekomst van poëzie stemt positief. ‘Poëzie heeft sinds het ontstaan meebewogen met de technologische ontwikkelingen van media.

Zo is het genre oraal ontstaan en heeft het na uitvinding van het schrift, de drukpers, de geluidsopname en het internet volop gebruikgemaakt van die nieuwe dragers, zonder afstand te doen van de oude. Poëzie gaat dus altijd met de tijd mee. Dat zal in de toekomst blijven gebeuren.’

‘POËZIE GAAT
ALTIJD MET DE
TIJD MEE’

Ze benadrukt in dat meebewegen het begrip ‘*material reading*’: het betrekken van de materiële drager in je lezing. Van der Starre: ‘Het ervaren van poëzie verschilt per medium. Drager en context dragen namelijk allebei bij aan de betekenis van tekst. Zo valt voorgedragen poëzie ook te ‘lezen’ door middel van *close listening*. Dat maakt het lezen van een gedicht op straat ook anders dan het lezen van hetzelfde gedicht in een bundel, en het horen van dat gedicht op een begrafenis is ook weer anders dan het horen van hetzelfde gedicht tijdens het radioprogramma *Candlelight*.’

Deze visie van Van der Starre op poëzie doet mij plots terugdenken aan de enkele versregels van het straatgedicht ‘Letters van Utrecht’ onder mijn voeten. Daar schrijft Alexis de Roode: ‘Vertel ons wie je bent met elke stap. In ons verhaal verdwijnen wij vanzelf, en enkel jij blijft over op den duur.’ Dankzij Van der Starre is de beleving van (straat)poëzie een heel stuk dichterbij. ▲

Kila van der Starre (1988) is literatuurwetenschapper, poëziecriticus en dichter. Zij schrijft een proefschrift aan de Universiteit Utrecht over Nederlandse ‘poëzie buiten het boek’: straatpoëzie, Instagrampoëzie, poëzietatoeages, poëzieproducten, Candlelightpoëzie en poëzie rond bijzondere gebeurtenissen.

De verleiding van cyclische geschiedschrijving

De geschiedenis zien als een zich herhalende cyclus is een hardnekkige gewoonte onder burgers, politici en opiniemakers. In debatten, journalistieke stukken en stamkroeggesprekken wordt regelmatig de uitspraak gedaan dat ‘de geschiedenis zich herhaalt’. Van zo’n uitspraak gaan de nekharen van historici al snel recht omhoog staan. Maar de meeste mensen lijken zich er niet aan te storen. Voor diegenen zonder buitengewone historische belangstelling is het dan ook wel prettig dat de stoffige geschied-‘wetenschap’ eens zijn relevantie lijkt te tonen. Toch is de aantrekkelijke non-uitspraak ‘de geschiedenis herhaalt zich’ vaak een slordige en inaccurate vergelijking. Wat is precies de aantrekkingskracht van deze stelling?

Tekst /// Rosa Uijtewaal Beeld /// Eliyah Dyson

Bij een lezing van SPUI25 op 4 april 2019 over ‘Elitair populisme, van Perikles tot Baudet’ openbaarde de Wet van Godwin zich al bij de eerste publieksvraag die gesteld werd. Deze wet stelt dat als een (online) discussie maar lang genoeg voortduurt, iemand wel een keer de vergelijking met Hitler of de nazi’s maakt. De zes sprekers van de avond hadden geprobeerd historisch inzicht te verschaffen in de toe-eigening van de oudheid in (vroeg)moderne en hedendaagse politiek. Toch kon de bezoeker zich onvoldoende bedwingen door de sprekers te vragen of ons de mislukte academische carrière van Baudet niet bekend voorkwam, gezien de bepaalde historische figuur uit Duitsland die afgewezen werd voor de kunstacademie. Met welk doel de vraag gesteld werd was onduidelijk. Wel demonstreerde dit voorval weer eens dat de academische nuance van geschiedschrijving zich moeilijk laten vertalen naar de politieke discussies.

Buiten het feit dat een dergelijke vergelijking buitensporig is, slaat het daarnaast ook de discussie dood. Wie heeft nog zin zich te mengen in een discussie waar zo duidelijk niks meer uit te halen valt? Door Hitler en een hedendaagse politicus (lees: Baudet, Wilders, Fortuyn, Le Pen) aan elkaar gelijk te stellen en daarmee te insinueren dat de toekomst een replicatie zou kunnen zijn van het verleden, doet onrecht aan beide. Enerzijds is de geschiedenis niet gebaat bij nonchalant gehengel uit de vijver van historische gebeurtenissen. Anderzijds doet de halfslachtige observatie geen recht aan de huidige politieke situatie. De alsmar groeiende kloof tussen rijk en arm, waarvan het effect ook in Nederland merkbaar is, mag misschien wel wat meer in de politieke analyse van het kiezersgedrag worden meegenomen.

‘Geschiedenis’ zonder context

Toch bracht de vraag een schokeffect teweeg in de zaal en was het de spreker misschien daarom wel te doen. Wat is er makkelijker als je wilt provoceren of iemand monddood wil maken dan hem of haar te liëren aan het grote kwaad in de moderne geschiedenis?

HET INSINUEREN OF STELLEN DAT DE GESCHIEDENIS ZICH HERHAALT IS AL SNEL EEN TEKEN VAN LUIHEID IN HET DENKPROCES

Het insinueren of stellen dat de geschiedenis zich herhaalt is al snel een teken van luiheid in het denkproces. Een gestileerde historische werkelijkheid, waarbij de historische context waarin bijvoorbeeld het fascisme kon ontstaan achterwege wordt gelaten, leent zich namelijk goed voor een vergelijking. De context is juist cruciaal bij het verklaren van historische gebeurtenissen. De grootschalige werkloosheid en armoede van de jaren dertig, maar ook de desillusie en vernedering van de Eerste Wereldoorlog waren belangrijke factoren in Duitsland en Italië die de opkomst van fascisme kunnen verklaren. De sociale vangnetten voor burgers waren gering of non-existent. Daarbij waren beide landen nog jonge democratieën

en jonge naties die pas zo’n vijftig jaar bestonden. Duitsland was ontstaan na de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871, Italië na een decennia durende burgeroorlog in 1861.

ALS DE GESCHIEDENIS ZICH DAADWERKELIJK ZOU HERHALEN, ZOUDEN WE DE TOEKOMST OOK KUNNEN VOORSPELLEN EN DAT IS NIET HET GEVAL

In een jonge democratie is er meer ruimte voor de burger om te twijfelen of die bestuursvorm wel legitiem is, veel meer dan in de geconsolideerde, rijke democratieën waarin we nu leven, waar het credo vaak luidt: democratie is niet ideaal, maar er is geen alternatief.

Het anachronisme van de vergelijking

Hoewel sommige politicologen zoals David Runciman (*How Democracies Die*, 2018) in de opkomst van het populisme en de ‘sterke man’ indicatoren van het falen van de democratie zien, opereren al deze politici wel binnen het kader van de democratie en verkiezingen. En ja, Hitler kwam ook aan de macht via de verkiezingen. Echter, de *checks and balances* die macht van één figuur moeten voorkomen zijn veel krachtiger ingebed in onze samenleving dan pakweg honderd jaar geleden. Onze polderconstructie is bij uitstek een politiek model van dialoog.

Het is daarbij anachronistisch om onze ervaringen van nu te proberen te herkennen in het verleden. De verschillen tussen vandaag de dag en de jaren dertig zijn vele malen groter dan de parallellen. Het verleden, zo wordt eerstejaars historici verteld, is een vreemd land. Iets dat wij niet volledig kunnen kennen en waarop we onze aannames moeten proberen niet te projecteren.

In feite is stellen dat het verleden zich herhaalt gewoonweg te simplistisch. Het nodigt uit tot slechtlopende vergelijkingen, waar de spreker zich makkelijk vanaf maakt door in Baudet of anderen een fascist te zien. Het achteloos gebruik maken van termen zoals fascisme laat de term devalueren. Het label fascisme wordt op van alles dat niet fascisme is geplakt. Bovendien geeft het geen accurate analyse van wat er nu gaande is. Populisme is niet hetzelfde als fascisme. Willen we het fenomeen begrijpen, dan doen we er beter aan populisme op zijn eigen termen te onderzoeken.

Nu is het beroepen op de geschiedenis iets van alle tijden en geeft het vaak ogenschijnlijk kracht aan een argument. Het is in feite een gezagsargument, zo bleek ook uit de SPUI25-lezing. Uiteraard zijn

er patronen in de geschiedschrijving te herkennen. Vaak hebben die te maken met hoe macht werkt of hoe een revolutie ontstaat. Door naar de geschiedenis te kijken kun je zien hoe in tijden van grote sociaaleconomische veranderingen, zoals ook eind negentiende eeuw, mensen vaak in de politiek naar de extremere uiteinden neigen. Maar de geschiedenis is geen laboratorium waar hetzelfde proefje talloze keren herhaald wordt. Als de geschiedenis zich daadwerkelijk zou herhalen, zouden we de toekomst ook kunnen voorspellen en dat is niet het geval.

De aantrekkingskracht van de uitspraak ‘de geschiedenis herhaalt zich’ moge duidelijk zijn. Het staat geleerd om aan historische voorbeelden te appellieren en zet kracht bij een argumentatie. Grootse, meeslepende narratieven zijn nu eenmaal aantrekkelijk en goed behapbaar voor iedereen.

Maar net zoals wanneer je een boek leest: als je een bladzijde leest, betekent dat nog niet dat je het hele boek begrijpt. Het idee dat de geschiedenis zich herhaalt is vaak gebaseerd op oppervlakkige en incomplete weetjes, die toevallig lijken te rijmen. Hoewel de vergelijking verleidelijk is, brengt die in ieder geval meestal geen verheldering of verlichting in de discussie. ▲

De blik van een UvA-alumni op de huidige universiteit

Voelen

Tekst /// Arco Leusink Beeld /// Jos Collignon

Altijd leuk als je als zelfwoordenverzinner en erkend terugblikker wordt gevraagd iets over vroeger te vertellen, en daarmee een heerlijk onterechte en te generaliserende beschouwing over de huidige generatie studenten mag maken. Want zonder vergelijking wordt UvA-Letteren-25-jaar-geleden een te droge en lukrake opsomming. Is er een echt verschil? Daarvoor ken ik de diepe zielenroerselen van eenieder nu te weinig, maar in aanschouwing wel degelijk.

Ten eerste, waar de student van nu niks aan kan doen: het feit dat de UvA een hbo is geworden. Wetenschap komt pas bij een PHD-vervolg echt voorbij, de eindschrijft is verworden tot kan-ik-veel-lezen en kan-ik-uit-dat-wat-ik-toevallig-gelezen-heb-een-logische-conclusie-trekken. Waren de studenten 25 jaar geleden dan wetenschappers? Nee, ze waren nieuwsgierig. En werden gevraagd niet alleen een bak informatie tot zich te nemen (en weer uit te spugen), maar toch een beetje een idee te hebben én waar al die oudere mensen in het gebouw mee bezig waren (naast dat lesgeven), én waarin wetenschap nu wezenlijk verschilt met een school – hoe hoog die ook toen genoemd werden.

Nieuwsgierig, waarschijnlijk omdat 25 jaar geleden een letterenopleiding óf geen enkele toekomst, óf een omscholing naar de IT betekende. In weerwil van alles werd een passie gevolgd, wilde men dus als een spons zo veel mogelijk oppikken (en feesten), en kon in het café zomaar verhit het vakgebied bediscussieerd worden. Waarbij gevoelens niet gespaard werden, politieke incorrectheid verplicht was, en men (in Amsterdam) absoluut tegen een stootje moest kunnen. Het tweede enorme verschil met nu.

Nadenken verboden

Kwam je 25 jaar geleden het (hekeloze!) met sigarettenrook gevulde P.C. Hoofthuis binnen (asbakken in de kantine), dan wist je twee dingen: hier werd niet(!) zielig gedaan, en als je geen gelijk kreeg of een laag cijfer, dan lag dat aan jezelf. Je wist te weinig, kon de zaak

onvoldoende onder (geschreven) woorden brengen, en/of had je laten meeslepen door emotie, daar waar logica gevraagd werd.

Heden ten dage ligt een te laag cijfer aan de docent, een verloren argument aan 'respectloosheid' of zelfs 'botheid' van de ander en strooi je ongeremd met oneigenlijke vergelijkingen en 'die mening'.

Dit leidt tot de meest absurde (maatschappelijke) discussies en betogen, niet verschillend van de dagelijkse babbelschows. Zonder logica, zonder kennis, zonder luisteren. Wat logisch is: in al die jonge redacties hebben de leden 'iets met taal, communicatie of geschiedenis' gestudeerd. Je zet twee tegengestelde meningen aan tafel, en dan louter kijken wie er wint. Verrijken, met andere woorden, is verworden tot die hobby voor losers.

Generatie-boos? Als test naar aanleiding van onderstaande afbeelding een paar vraagjes:

- Welke periode wordt hier uitgebeeld?
- Waar vindt deze conversatie waarschijnlijk plaats?
- Waarom hoort men na het zien van de afbeelding gelijk beschaamd op te houden met zeer belangrijk gevonden gevoelens, van alle kanten?
- Hoeveel lagen van nadenken zitten er in deze ene afbeelding verborgen?
- Is lachen gezond?
- Waarom ben ik geen racist?

25 jaar geleden wisten UvA-Letterenstudenten de antwoorden.

(Aan Geesten werd nog niet gedaan) ▲

Babel

Babel, Maandblad voor de Faculteit der Geesteswetenschappen, Spuistraat 134, kamer 2.01F, 1012 VB Amsterdam, babel-fgw@uva.nl

Hoofredactie
Sanne Broekhuis,
Laura Kelderman

Redactie
Maryse Boonstra, Jan Daalder,
Eva Essers, Andrea Huntjens,
Danielle Kliwonder, Julianne
van Pelt, Vincent Kupers,
Rosa Uijtewaai, Karen Zijl

Eindredactiecoördinatie
Jip Mendes

Eindredactie
Birte Carelse, Jill Luites,
Jip Mendes, Helen van der
Reijden, Irene Roemer,
Noa Tims

Beeldcoördinatie
Karen Zijl

Fotografie
Sietske Arnoldus,
Anna Berkhout, Jan Daalder,
Saskia Groenewegen,
Anna Müller, Anne Posthuma

Illustraties
Winonah van den Bosch,
Imke Chatrou, Dorota
Dabrowska, Elliyah Dyson,
Bob Foulidis, Danielle
Kliwonder, Anne Posthuma,
Katja Schraag, Benjamin
Schoonenberg

Webredactie
Max van Zon, Saskia Zwiers

Redactieraad
Sarah Beeks, Lisa van Dijke,
Reinier Kist, Everdien
Rietstap, Thomas Rueb

Vormgeving
Luke van Veen,
www.lukevanveen.com

Druk
drukpartnerszuid
drukpartnerszuid.nl

Schrijven of illustreren voor Babel?

Babel heeft regelmatig plaats voor nieuw schrijftalent, fotografen en illustratoren. Mail ons je cv en recent werk.

Vind ons leuk op
www.facebook.com/
BabelFGW
Volg ons via
www.twitter.com/
BabelFGW
Volg Babel nu ook op
instagram: @BabelFGW

www.babelmagazine.nl

Zie ons archief in op de UvA-website van Babel.
Je vindt ons in de A-Z lijst van je opleiding.

Beeld /// Anne Posthuma

Kattenkwaad

Op de hoek van de straat, bij de kruising, staan drie kinderen. Ze draaien hun hoofdjes naar elkaar toe en mompelen. Ze wrijven in hun handen en lachen zachtjes, alsof ze hun pret stilletjes willen onderdrukken. Ze zijn duidelijk iets van plan. Hun ogen glimmen. Ik bereid me voor op een aanval. Als plotselinge krijgers zullen ze een onverwachte beweging maken en iets naar me gooien of schreeuwen. Een waterballon misschien, of een scheldwoord dat een klasgenootje hen net heeft geleerd.

Ik denk aan hoe ik zelf was op hun leeftijd. Ik had de waterballonnen achterwege gelaten en was direct met een waterpistool nietsvermoedende fietsers te lijf gegaan. Of

ik had belletje gerinkeld in de hele straat en was achter de reizende menigte aan gerend in de hoop ertussen te verdwijnen. Ik had vieze woorden geroepen naar oude dames die langsliepen en zich in de verbazing geen houding hadden kunnen geven.

In een erg baldadige bui zou ik van mijn zakgeld eieren hebben gekocht bij de groenteboer, om ze vervolgens stuk te gooien tegen de ramen van die vervelende buurvrouw in het rode huis. Dan was ik ook naar de fietsenstalling van school gelopen en had ik in het rijtje waar de fietsen van de leraren stonden wat ventielen los gedraaid. Een paar maar, precies genoeg om niet op te vallen. Als ik deze kinderen was, op

deze straathoek, had ik me kunnen uitleven met propjes, wc-papier, kiezelsteentjes of stickers. Ik ben er bijna. Gespannen knijp ik mijn ogen half dicht, span ik mijn spieren aan en houd ik de handvatten van mijn stuur harder vast. Ik ben klaar om dit te ondergaan.

De kinderen houden hun hoofden niet langer bij elkaar, gaan achter elkaar staan en drie glimlachende koppies kijken me tegemoet. Ze steken hun hand uit. 'High five mevrouw!' Ik sla op de drie achtereenvolgende handen en fiets snel door. ▲

Tekst /// **Andrea Huntjens**

Beeld /// **Dorota Dabrowska**

